

Sobre els salms

EL NOSTRE ESTIL

27 de gener, 2001

CONSELLS PER A PREGAR AMB ELS SALMS¹

a. Què són els salms?

”Si la Bíblia es pot definir com la Història de la Salvació, el Saltiri és aquesta mateixa **història feta pregària i poesia**. És el manual de pregària més complet perquè comprèn els quatre fins de l’oració, tota vegada que hi trobem salms de Lloança, salms de Súplica, salms Penitencials, i salms d’Acció de Gràcies. És així el mateix manual més complet perquè, si bé els seus temes són variadíssims, tots giren entorn de Déu i de l’home. Déu hi apareix a cada estrofa com a Creador o Salvador, ric en misericòrdia i perdó. I l’home també hi surt constantment amb les seves lloances i súpliques, malalties i angoixes, caigudes i penediments. Ultra això, l’oració dels salms és també la més excel·lent perquè preguem amb paraules inspirades per Déu mateix. Ell s’ha dignat a ensenyar-nos amb quines paraules li plau que proclamem les seves gestes salvífiques o que implorem la seva misericòrdia. Excepte el Parenostre i l’Avemaria no hi ha pregàries comparables amb les del Saltiri. Finalment, és l’oració més venerable perquè abans de passar pels nostres llavis han passat pels llavis i el cor de Jesucrist.” (“Tu i els salms” Albert Vidal)

SALM 131

El salm de confiança 131 ”Senyor, el meu cor no és ambiciós” reflecteix l’espiritualitat dels pobres del Senyor que es confien en braços de la Providència. No es tracta d’un quietisme aliè, sinó de quelcom actiu i no gens fàcil d’aconseguir: un seriós esforç de conversió. ”Si no canviu i us feu com els infants, no entrareu pas en el Regne dels cels.” (Mt 18,3).

(”Tu i els salms” Albert Vidal)

Senyor el meu cor no és ambiciós
ni són altius els meus ulls;
visc sense pretensions de grandeses
o de coses massa altes per mi.

Jo em mantinc en pau,

tinc l’ànima serena.
Com un nen a la falda de la mare,
així se sent la meva ànima.

Israel confia en el Senyor
ara i per tots els segles.

b. El saltiri

Definició: EL SALTIRI: és un recull de 150 poemes religiosos emprats en el culte litúrgic d’Israel, que l’Església ha rebut de mans de Crist i dels Apòstols com una preciosa herència, incorporant-los a la seva litúrgia oficial i a l’oració privada dels fidels. L’església actual revalorava els salms fent-ne la seva pregària oficial en la Litúrgia de les Hores, i cedint en la Litúrgia Eucarística un lloc preminent al Salm Responsorial entre la primera i la segona lectura bíblica. I ja són cada vegada més nombrosos els fidels que, sols o en grup, se serveixen dels salms de Laudes i de Vespres per fer la seva pregària del matí i del vespre. Per tant els salms no són peces mortes d’un museu arqueològic, sinó que són ”com un arbre que arrela vora l’aigua, i dona fruit quan n’és el temps i mai no es marceix el seu fullatge ” (salm 1, 3)

Com pregar amb els salms...

¹ Altres salms a treballar: s. (8) lloança; 121(120): ”alço els ulls a les muntanyes”; 124(123): acció de gràcies; 150: lloança

Cal reconèixer que **no són fàcils d'assimilar**. Per tal de descobrir-ne tota la riquesa cal, en primer lloc, un esforç, d'estudi atent perquè la nostra ment concordi amb el que diuen els nostres llavis. Cal tenir una **disposició interior que ens faci sintonitzar amb els salmistes** en el seu anhel d'adorar, de lloar, de donar gràcies, d'implorar perdó, transformant així els salms que llegim o cantem en pregària adaptada a les necessitats presents de la nostra vida espiritual, adaptació factible, perquè el missatge dels salms és perenne, d'una joventut eterna, que supera les barreres del temps i de l'espai. ("Tu i els salms". Albert Vidal)

c. Salms de súplica, lamentació, malaltia, dolor físic i dolor moral...

Aquests **salms imprecatoris són pedra d'escàndol** per a molts lectors de la Bíblia: els consideren contraris a l'esperit cristià que condemna la venjança i mana tornar bé per mal. Per a la deguda comprensió d'aquests difícils salms, cal tenir en compte tres principis: literari, històric i teològic.

a) Literari: A l'Orient semita s'expressaven de manera hiperbòlica i vehement. L'Oriental, s'expressa en forma de cercles concèntrics repetint la mateixa idea sota diverses formes i comparacions sinònimes i molt exagerades.

b) Històric: Som a l'Antic Testament, quan vigia la llei del Talió: "ull per ull i dent per dent". El fet d'imposar un càstig igual a l'ofensa ja representava un progrés relatiu ja que refrenava l'impuls instintiu de tornar més dany que el rebut. La pràctica general en el món antic, era el venjatiu, la llei "nova" de perdonar i tornar bé per mal, fou ensenyada posteriorment per Jesucrist.

c) teològic: El salmista a l'Antic Testament tenia l'ardent desig que la justícia s'exercís d'una manera immediata i palpable. No és fins el Nou Testament que es revela que la justícia divina s'exerceix en l'altre vida després de reiterades invitacions al perdó i a la conversió.

("Tu i els salms" Albert Vidal)

Com pregar amb els salms:

La súplica és un crit angoixós, urgent. Ens poden sorprendre les expressions esfereïdores i salvatges que a vegades utilitza el salmista, resultant-nos difícil remetre aquestes expressions a la nostra pregària. **Un consell: quan reciteu un salm de súplica no apliqueu les frases referents als enemics a persones humanes. Enteneu per enemic totes aquelles actituds que voldrieu canviar, tot allò que us priva de donar-vos i de créixer com a homes.**

SALM 71 (70): Súplica d'un ancià

En tu, senyor, m'emparó;
que no en tingui un desengany.
Allibera'm i treu-me del perill;
tu que ets bo, escolta'm i salva'm;
sigues el meu castell inexpugnable
on sempre pugui acollir-me; has decidit de
salvar-me,
per mi ets penyal i plaça forta.
Déu meu, treu-me de les mans de l'injust,
de les grapes malvades del dolent.

Tu ets la meva esperança, Senyor;
he confiat en tu desde petit.
Tu em tragueres de les entranyes de la
mare;
acabat de néixer, em vaig emparar en tu.
No he parat mai de lloar-te!
Tothom em mirava com un prodigi:
eres per a mi un castell de refugi.
La meva boca no es cansava de lloar-te,
de cantar la teva glòria tot el dia.

No em rebutgis, doncs, al temps de la
vellesa;
ara que decau el meu vigor, no
m'abandonis,
perquè els meus enemics que m'espïen per
matar-me,
diuen, parlant de mi:
«perseguiu-lo, Déu l'ha abandonat;
agafeu-lo, que ningú no el defensa!»

Senyor, no t'allunys de mi;
Déu meu, cuita a defensar-me!
Que quedin confosos i avergonyits
els qui demanen per a mi pena de mort;
que plogun les befes i els escarnis
sobre els qui volen fer-me mal!

El que és jo, mantindré sempre l'esperança
i et lloaré més i més.
D'un cap a l'altre del dia, els meus llavis
anunciaran la teva bondat.

T'has mostrat salvador tantes vegades:
qui le spodria comptar!

vindré a explicar, Senyor Déu meu, els
teus prodigis,
recordaré que és única la teva bondat.
M'instrueixes, Déu meu, des de petit,
i encara avui proclamo les teves merav-
elles.

I ara que sóc vell, amb cabells blancs,
no m'abandonis, Déu meu,
fins que proclamí el teu poder a aquesta
generació,
la teva força a tots els que vindran.
La teva bondat, Déu meu, arriba fins el
cel;
les coses que has fet són grans;
Déu meu, qui és com tu?

Tu m'has fet veure perills,
que han estat molts i molt greus;
salva'm encara la vida,
torna'm a treure de la tomba profunda,
fins que recobri el meu bon nom,
torna a consolar-me.

Lloaré amb la cítara, Déu meu,
la teva lleialtat;
et cantaré al so de l'arpa,
Sant d'Israel!
Enmig dels cants t'aclamaran els meus
llavis
perquè tu m'has rescatat la meva vida.
D'un cap a l'altre del dia
parlaré de la teva bondat,
perquè han quedat confosos i avergonyits
els qui volien fer-me mal.

d. Salm d'acció de Gràcies.

Es diferencien dels de lloança perquè aquells cantaven el Senyor per la seva obra creadora o salvadora esdevinguda en el passat més o menys remot, mentre que aquests el lloen per una nova gesta salvadora concedida en el present al salmista o a la comunitat.

En l'Antic Testament, el salmista quan es trobava en un greu perill (malaltia, acusació, angoixa...) demanava auxili al Senyor tot fent vot o prometença de portar una ofrena (anyell, vedell, encens, farina, oli, vi...) a Jerusalem, com a mostra d'agraïment segons la normativa de la Llei de Moisès. I seguint el ritual establert, **convidava els presents a escoltar el benefici obtingut** perquè els altres també confessessin en l'ajut del Senyor. Finalment s'acompanyava el sacrifici d'acció de gràcies amb un àpat de germanor. En el Nou Testament el banquet de Germanor passa a ser figura del banquet Eucarístic en el qual poden participar tots els homes i agrair l'ofrena del Fill de Déu. (de "Tu i els salms")

SALM 107 Compartir la Pregària

Al Temple, quatre grups de fidels donen gràcies pels favors que Déu ha fet a cada un: una caravana del desert, uns empresonats, uns malalts i uns navegants. Després es fonen tots en acció de gràcies conjunta. La nostra pregària ha de ser alhora personal i comunitària, concreta i universal. (Un sacerdot anunciava el començament de la cerimònia amb l'aclamació habitual:) [Comentari de Hilari Ragner]

Enaltiu el Senyor que n'és de bo !
Perdura eternament el seu amor !
Que responguin els qui el Senyor ha
redimit,
els rescatats del poder dels tirans;
ell els ha aplegat de tots els països,
de llevant i de ponent, del nord i del
migdia.

*(Tot seguit una veu presentaria successi-
vament cada grup,
i una altra relatava el perill sofert i
l'alliberament providencial)*

(els caravaners extraviats pel desert:)

Vagaven pel desert, en plena solitud,
no trobaven cap camí de ciutat habitada,

patien fam i set, i els flaquejaven les forces.

En les seves penes van cridar al Senyor,
i els salvà d'aquell perill:
els guià per una pista segura
fins arribar a un lloc habitat.

Que enalteixin el Senyor pel seu amor,
pels prodigis que ha fet en bé dels homes:
calmà la set dels assedegats,
i sacià de menjar els famolencs.

(els captius alliberats:)

D'altres vivien en un lloc tenebrós,
presoners de la dissort i les cadenes:
s'havien rebel·lat contra els plans divins,
i havien menyspreat els designis de

l'Altíssim.

El seu cor defallia, afeixugat,
queien, i ningú no els ajudava.

En les seves penes cridaren al Senyor,
i els salvà d'aquell perill:
trencà les seves cadenes
i els tragué d'aquell lloc tenebrós.

Que enalteixin el Senyor pel seu amor,
pels prodigis que ha fet en bé dels homes:
ha esbotzat portes de bronze
i ha partit forrellats d'acer.

(els guarits de greus malalties:)

D'altres, insensats, estaven abatuts
per les seves culpes i pel seu viure pervers;
qualsevol menjar els repugnava,
ja arribaven a les portes de la mort.

En les seves penes cridaren al Senyor,
i els salvà d'aquell perill:
envià la seva paraula per guarir-los,
per alliberar la seva vida del sepulcre.

Que enalteixin el Senyor pel seu amor,
pels prodigis que ha fet en bé dels homes;
que ofereixin sacrificis d'acció de gràcies
i, aclamant-lo, publiquin el que ha fet.

(els mariners escapats de naufragar)

Uns comerciants que s'embarcaren
i es feren mar endins,
foren testimonis de les obres del Senyor,
dels seus prodigis en alta mar.

A una ordre seva es girà un huracà
que aixecava grans onades:
pujaven al cel, baixaven al fons i,
regirats de mareig, el cap els rodava;

En les seves penes cridaren al Senyor,
i els salvà d'aquell perill:
mudà el temporal en bonança,
calmà les onades de la mar,

i els va dur fins al port desitjat,
plens de goig per la calma retrobada.

Que enalteixin el Senyor pel seu amor,
pels prodigis que ha fet en bé dels homes;
que l'exalcin enmig del poble reunit,
que el lloïn en el consell dels ancians.

(Conclusió de la grandesa de Déu:)

Ell converteix en desert les fonts dels rius,
i els dolls d'aigua en terra seca;
converteix les terres fèrtils en salines,
per castigar la depravació dels habitants.

Transforma en estanys els deserts,
en dolls d'aigua, la terra eixuta;
la dóna als afamats perquè hi habitin,
i ells hi funden una ciutat ben poblada.

Sembren els camps, planten les vinyes,
i en cullen cada any el fruit.
Els beneeix i es multipliquen a desdir,
i no minva el seu bestiar.

Quan ja no es multipliquen,
sota els cops de penes i desgràcies,
ell mateix, que desprestigia els nobles,
i els fa errar en un desert sense camí,
aixeca els pobres de la seva misèria
i augmenta com els ramats les famílies.

Els justos se n'alegren en veure-ho,
i tota maldat ha de cloure la boca,
Que ho meditin els intel·ligents
i comprenguin els favors del Senyor.

e. Posar-se en la pell del salmista!

Un consell; quan llegeixis un salm, **intenta reconstruir la "situació de la vida" del salm**. Els salms no són textos redactats artificialment, o en moments especials de fervor. Els salms han brotat d'unes situacions molt concretes i vitals: un malalt que sentia com els seus amics i familiars ja el donaven per difunt, un acusat a qui estan a punt de condemnar injustament, un levita que un dia s'adona de com és de feliç tot servint a Déu, o situacions col·lectives com el poble que prega pel rei que surt amb l'exèrcit a la guerra, i que dóna gràcies quan torna victoriós, o que es lamenta quan torna derrotat... En totes aquestes situacions tant variades, brollen del salmista, tots els sentiments que puguin fer bategar el cor de l'home i per això el Saltiri és un llibre perdurable, malgrat la distància històrica i cultural, perquè encara que els problemes poden canviar, el cor de l'home i les seves reaccions no canvia gaire: de l'esperança a la desesperació, de l'amor a l'odi, de l'agraïment a la queixa adolorida, no hi ha cap sentiment humà que no es trobi expressat en el Saltiri. Els salms t'agafen en qualsevol estat d'ànim, per lluny de Déu que et sembli trobar-te, i et duen suaument a una actitud millor. Els salmistes (els "tutejadors" de Déu) s'adrecen a Déu, de vegades, amb molt poc fervor: es queixen, l'increpen, li

recorden les seves promeses, li diuen que no dormi, li demanen explicacions... Atès aquest realisme dels salms, és importantíssim esbrinar la situació real de la qual aquell clam va brollar, servint-nos dels bons comentaris, però també de la imaginació. Si hem reconstruït què li passava al salmista quan va compondre aquell salm, el direm molt més compenetrats amb ell. Sobretot, el dia que tu, o el teu veí, o la teva comunitat, us trobeu en una situació semblant a aquella, el salm et sortirà de dins de la manera més natural, com si en fossis l'autor. I l'ideal de la salmòdia és justament aquest: Que el salm no t'entri de fora, sinó que et surti de dins.

Primer, donar gràcies; després demanar Sovint, en un mateix salm, trobem la súplica i l'acció de gràcies per haver estat escoltat el salmista. En aquest l'ordre s'inverteix. Deuen ser coses diferents, és clar. Ens ensenya que contra la nostra tendència, hauríem de començar l'oració pensant en tot allò que hem d'agrair a Déu, abans de pidolar nous favors. ("Els salms" Hilari Raguer)

SALM 40 (39)

Tenia posada l'esperança en el Senyor,
i ell inclinant-se cap a mi,
ha escoltat el meu clam.

M'ha tret fora del fang,
del llot on em moria,
ha posat els meus peus sobre la roca,
i m'hi sento segur.

Ha inspirat als meus llavis un càntic nou,
un himne de lloança al nostre Déu;
tots els qui ho han vist se n'admiren,
i confien més en el Senyor.

Feliç l'home que té posada en el Senyor
la seva confiança
i no busca l'ajut dels idòlatres,
que es refien d'esperances enganyoses.

Com heu pensat en nosaltres,
Senyor, Déu meu!
Quantes meravelles heu fet a favor nostre,
Déu incomparable!

Si les volia anunciar públicament,
no les podria ni comptar.
Però vós, no voleu oblacions ni sacrificis,
i m'heu parlat a cau d'orella;
no exigiu l'holocaust ni l'expiació;

per això us dic: "Aquí em teniu:
com està escrit de mi en el llibre,
Déu meu, vull fer la vostra voluntat,
guardo la vostra llei al fons del cor.

Anuncio amb goig la salvació
davant el poble en dia de gran festa.
No puc deixar d'anunciar-la;
ho sabeu prou, Senyor.

No m'he callat la vostra salvació
dins del meu cor;
he fet conèixer el vostre ajut fidel,
la lleialtat del vostre amor,
davant el poble en dia de gran festa.

I vós, Senyor, no em refuseu
la vostra bondat;
que el vostre amor fidel
em guardi sempre.

Són tants els mals que m'envolten
que ni es poden comptar.
Moltes culpes em cauen damunt,
i mai no me n'havia adonat;
són més que els cabells del meu cap
i em fallen les forces.

Senyor digneu-vos a ajudar-me,
no tardeu a defensar-me, Senyor.
Que quedin defraudats i avergonyits,
els qui em volen la mort.

Que se'n tornin plens de confusió
els qui desitgen fer-me mal.
Que quedin muts de vergonya,
els qui em deien: "T'està bé".

Que puguin alegrar-se i fer-vos festa
els qui us busquen de debò;
que els qui estimen la vostra obra sal-
vadora
pugin dir sempre: "És gran el Senyor".

Ara sóc un pobre desvalgut,
però el Senyor pensa en mi.
Sou vos qui m'ajudeu i em deslliureu.
Déu meu, no trigueu més.

f. Quedar-nos amb el que ens ressona.

"Triturar" els salms però no amb actitud negativa. Massa sovint llegim els salms amb esperit crític, organitzador; analitzant el salm verset per verset, però després examinant-lo en tot el seu conjunt. I si per atzar

hi ha un verset que no entenem, o que ens colpeix talment que no creiem poder-lo dir amb autenticitat, ens creiem en el deure de rebutjar tot el salm. I si n'hi ha uns quants d'aquests que ens semblen "impossibles", llavors rebutgem tot el Saltiri. No em pas de defugir les dificultats: si un punt ens fa problema, estudiem-lo, consultem alguna persona experta o algun llibre, meditem-lo en la pregària, però que aquell entrebanc no ens privi d'assaborir la resta de versets i de salms que ens ajudaran a pregar. Enlloc d'encallar-nos en els punts que ens presenten més dificultats, hem de procurar **"rumiar" saborosament els passatges que més ens ajuden**. Si un salm t'ha il·luminat, atura-t'hi. Si un verset et commou vés-lo repetint, aprèn-te'l de memòria per a poder-lo continuar meditant. Aprofundeix amb versets concrets, que t'acompanyin fins més enllà dels moments habituals de pregària, és una de les maneres més segures d'anar progressant en la pregària dels salms.

SALM 149 Canteu al Senyor un càntic nou

Al·leluia!

Canteu al Senyor un càntic nou,
que el lloïn reunits els qui l'estimen!

Que Israel celebri el qui l'ha creat
i s'alegrin del seu rei els fills de Sió.
que lloïn el seu nom, que el lloïn tot
dançant
i acompanyin els cants amb els tambors i
les cítares.

Perquè el Senyor estima el seu poble
i corona de triomf els humils.

Que els qui l'estimen celebrin la seva

glòria,
i fins de nit l'aclamin plens de goig.

Mentre els seus llavis glorifiquen Déu,
tenen a les mans espases de dos talls
per fer justícia entre els pobles
i castigar les nacions,
per encadenar els seus reis
i emmanillar els poderosos,
per executar la sentència que està escrita.
Aquests són els honors reservats als qui
l'estimen!

Al·leluia!

1. Més consells per a pregar amb els salms

2

Els salms, durant els primers segles de l'Església, no eren patrimoni exclusiu de capellans i monges, sinó que alimentaven la pregària de tots els fidels. La iniciació en els salms formava part de la iniciació cristiana, perquè tot cristià, si volia participar activament en les assemblees litúrgiques, havia de salmejar, i calia que ho fes amb un mínim de coneixement. D'aquí que aquells grans bisbes que s'ocupaven personalment de preparar els catecúmens que ells mateixos batejarien la nit de Pasqua els adrecessin, a més de les explicacions sobre el símbol de la fe, sobre l'oració del Senyor o Parenostre i sobre els misteris o sacraments, comentaris als salms. Evidentment, no podien pas comentar als catecúmens, cada any, tots cent cinquanta salms: amb uns quants n'hi havia prou per a fer-los descobrir la salmòdia eclesial o sigui el sentit segons el qual el cristià pot fer de la salmòdia una veritable pregària. Preguar amb els salms, en efecte, no és pas senzill. Cal aprendre'n. I, malgrat haver-hi alguns bons comentaris escripturístics al llibre dels Salms, no veiem pas que s'hagi començat una veritable catequesi popular dels salms, equivalent a la de l'Església antiga. Això és el que voldríem fer amb aquesta edició, despullada de tecnicismes i de notes crítiques, històriques i teològiques, i només acompanyada d'uns mots d'introducció a cada salm, que en volen suggerir l'enfocament, o sigui el registre de pregària, i d'uns quants consells, que voldrien ser pràctics, aplicables més o menys a tot el Saltiri. Són recomanacions que segurament faran riure els savis, perquè són poc científiques, i faran plorar els místics, perquè no són gens elevades, però que potser ajudaran els cristians de bona voluntat a fer sense desanimar-se les primeres passes en la salmòdia. D'aquests consells, en podien haver sortit cinc, o dotze, però n'han resultat vuit. El nombre no fa al cas. Som-hi.

a. Primer: aprendre els salms.

La poesia sempre és difícil. Els textos espirituals sempre ens depassen. Els documents antics exigeixen un esforç suplementari. Les traduccions d'obres literàries escrites en una altra llengua sempre s'interposen com un teló entre l'autor i el lector, i si cal traduir d'una cultura molt diferent, la dificultar serà encara major. Doncs bé: els salms són poesia, i una poesia sagrada, antiga, hebrea, i d'una cultura de la qual ens separen milers d'anys i de quilòmetres. No és gens estrany que en molts punts ens resulti hermètica. Per això cal familiaritzar-se amb el seu llenguatge, de

primer antuvi insòlit. Fins que no els tinguem molt llegits, i mig sabuts, no començarem a estar avesats a la seva terminologia i a certes locucions molt característiques. A més, si cal fer gaire esforç d'atenció per percebre aquells mots o expressions que ens són llegits, o per llegir-los en el llibre, costa molt d'anar més enllà del sentit gramatical. En canvi, si ens els sabem una mica, la imaginació, els sentiments i els afectes volen més lliurement: la lectura o el cant esdevenen més fàcilment pregària. L'ideal fóra saber-se'ls de memòria. Almenys, alguns salms, o si més no algunes estrofes, o com a mínim aquelles expressions que més ens fan vibrar.

b. Segon: aprendre la Bíblia.

És molt demanar, oi? Si familiaritzar-se amb un mínim d'ambientació bíblica és indispensable, perquè altrament se'ns escaparà no sols la terminologia o el vocabulari dels salms, sinó, cosa més important, la seva problemàtica. Els salms són la història de la salvació feta pregària d'adoració, de lloança, de súplica i d'acció de gràcies. És la mateixa matèria, però en un altre registre: allò que els altres llibres de la Bíblia «conten, els salms ho «canten». Hi ha salms històrics, profètics, messiànics i sapiencials, que reprenen els temes dels llibres històrics, profètics, messiànics i sapiencials i que, suposant-los coneguts, salten de la simple enunciació dels fets salvífics o de les veritats revelades a la contemplació, a la pregària. Vaig sentir explicar al poeta Carles Riba que a una senyora que se li queixava que trobava les seves poesies massa difícils i no les entenia ell li va respondre: «Senyora, vostè ha pensat mai en els problemes que a mi em preocupen? No? Doncs aleshores és impossible que entengui la meua poesia». Només llegint els llibres sagrats podrem compenetrar-nos amb els problemes que preocupaven el poble escollit i aleshores entendrem més fàcilment la seva pregària, que són els salms.

c. Tercer: estudiar el salms.

Tota aplicació espiritual legítima ha de fonamentar-se en el sentit literal. Santa Teresina de l'Infant Jesús deia que voldria saber hebreu per a poder resar els salms en la seva llengua original. No sé si va arribar a estudiar-lo, ni tampoc vull dir que tots els fidels hagin d'estudiar hebreu. Però si que tothom, segons les pròpies aptituds i possibilitats, ha de fer

²D'Hilari Ragner, monjo de Montserrat

un esforç seriós i un xic metòdic per aproximar-se al sentit original dels salms, ajudat d'algun comentari o d'alguna edició amb notes. La reflexió personal és indispensable, però aquesta reflexió pecaria de presumpció temerària si prescindia de les pistes segures que la ciència bíblica li pot oferir. No siguem il·luministes! L'estudi no és pregària, però l'estudi dóna solidesa a la pregària.

d. Quart: reconstruir la «situació de vida» del salm.

Els salms no són textos redactats artificialment, o en moments especials de fervor, com aquelles oracions mel·líflues dels devocionaris antics. Els salms han brollat d'unes situacions molt concretes i vitals: un malalt que sentia com els seus amics i familiars ja el donaven per difunt, un acusat a qui testimonis falsos estaven a punt de fer condemnar a mort injustament, un pecador que ha passat per l'experiència de la compunció i que ha palpat la misericòrdia de Déu, un levita que un bon dia s'adona de com és de feliç tot servint Déu en el Temple; o situacions col·lectives com el poble que prega pel rei que surt amb l'exèrcit a la guerra, i que dóna gràcies quan torna victoriós o que es lamenta quan torna derrotat. En totes aquestes situacions tan variades, brollen del salmista tots els sentiments que puguin fer bategar el cor de l'home, i per això el Saltiri és un llibre perdurable, malgrat la distància històrica i cultural, perquè encara que els problemes poden canviar, el cor de l'home i les seves reaccions no canvia gaire: de l'esperança a la desesperació, de l'amor a l'odi, de la confiança de l'amic de Déu a la compunció del pecador, de l'agraïment a la queixa adolorida, no hi ha cap sentiment humà que no es trobi expressat en el Saltiri, fins al punt que amb tota raó ha pogut dir un autor jueu modern que «tots naixem amb aquest llibre a les entranyes» (Chouraqi). Per això, a diferència d'aquells devocionaris artificials, que només servien per als moments de fervor (i aleshores justament ja no necessitem cap devocionari, perquè ja preguem a raig fet), els salms t'agafen en qualsevol estat d'ànim, per lluny de Déu que et sembli trobar-te, i et duen suaument a una actitud millor. Els salmistes s'adrecen a Déu, de vegades, amb ben poc fervor: es queixen, l'increpen agosaradament, li recorden les seves promeses, li diuen que no dormi, li pregunten sarcàsticament si se li ha escurçat el braç, o que se n'ha fet d'aquelles promeses antigues escandalosament incompletes. «Aquests tutejadors de Déu», deia Paul Claudel dels salmistes. I s'estranyava (això era molt abans del Vaticà II) que els sacerdots fessin unes prèdiques tan insubstancials, quan alimentaven la seva pregària amb la poesia més dura i realista de tota la literatura universal. Atès aquest realisme dels salms, és importantíssim escri-

nar la situació real de la qual aquell clam va brollar, servint-nos dels bons comentaris, però també de la imaginació. Si hem reconstruït què li passava al salmista quan va compondre aquell salm, el direm molt més compenetrats amb ell. Sobretot, el dia que tu, o el teu ver, o la teva comunitat eclesial, us trobeu en una situació anàloga a aquella, el salm et sortirà de dins de la manera més natural, com si en fossis l'autor. I l'ideal de la salmòdia és justament aquest: que el salm no t'entri de fora, sinó que et surti de dins.

e. Cinquè: «triturar» els salms.

Tenim un esperit crític, organitzador. Analitzem el salm verset per verset, però després el volem examinar de conjunt. I si per atzar en aquell salm hi ha un verset que no entenem, o que ens colpeix talment que no creiem poder-lo dir amb autenticitat, ens creiem en el deure de rebutjar tot el salm. I si n'hi ha uns quants d'aquests que ens semblen «impossibles», llavors rebutgem tot el Saltiri. És una actitud negativa. No hem pas de defugir les dificultats: si un punt ens fa problema, estudiem-lo, consultem alguna persona experta o algun llibre, meditem-lo en la pregària, però que aquell entrebanc no ens privi d'assaborir la resta de versets i de salms que ens ajudarien a pregar. O sigui que, en lloc d'encallar-nos en els punts que ens fan més dificultat, hem de procurar «rumiar» saborosament els passatges que més ens ajuden. Si un salm se t'ha il·luminat, atura-t'hi. Si un dia un verset se t'ha obert de bat a bat, amb una llum in-sospitada, vés-lo repetint, aprèn-te'l de memòria per a poder-lo continuar meditant. A la llum d'aquell verset podràs penetrar en molts altres del Saltiri i de la Bíblia en general. Aprofundir en versets concrets, fer-ne jaculatòries que ens acompanyin fins més enllà dels moments habituals de pregària, és una de les maneres més segures d'anar progressant en la pregària dels salms.

f. Sisè: «cristificar» els salms.

Alguns diuen que els salms són cosa dels jueus, i que no serveixen per a la pregària cristiana. Es veu que els apòstols, els autors del Nou Testament, i Jesús mateix, no devien ser prou cristians, perquè ells se'n servien incessantment per pregar i per proclamar la seva fe. El Nou Testament conté unes tres-centes citacions de l'Antic Testament, de les quals unes dues-centes són del llibre dels Salms. O sigui que només aquest llibre és citat el doble de vegades que tots els altres plegats. L'Església apostòlica va entendre el Saltiri com una immensa profecia de Crist. L'autor del salm és quasi sempre un «jo» que s'adreça a

un «tu». Nosaltres podem cristificar el salm «per dalt», posant Crist en el «tu» al qual ens adrecem. Aleshores és el fidel, o bé tota l'Església, que canta, implora, i lloa el Crist glorificat. O bé podem cristificar el salm posant Crist en el «jo» del salm. Aleshores el fidel s'uneix al Crist que adora o suplica el Pare, tot recordant com Jesús, en la seva vida mortal, va resar els salms i se'ls va aplicar, i sabent que ara, gloriós, és a la dreta del Pare intercedint per nosaltres. Els antics expressaven el sentit cristià de cada salm amb uns títols que els anteposaven. Els dos més freqüents, que corresponen a aquesta cristificació «per dalt» o «per baix», i que ens donaran la clau de quasi tot el Saltiri són: «Veü de l'Església a Crist» i «Veü de Crist al Pare».

g. Setè: salmejar amb l'Església.

L'Església ha fet del Saltiri el vehicle i l'expressió de la seva pregària comunitària i, al mateix temps, la seva escola d'oració. Esforcem-nos per «sentir amb l'Església», que ens iniciarà en la pregària cristiana dels salms. Fixem-nos en l'ús que l'Església fa de cada salm: quins salms tria per a certes hores del dia, per a determinades festes o temps litúrgics, per a les celebracions de cada sagrament. Això exigeix de part nostra una ascési. En la pregària individual, podem escollir lliurement els salms que més s'adiguin al nostre estat d'ànim d'aquell moment o als sentiments religiosos que ens plagui d'expressar, però en la pregària pública de l'Església ens hem d'acomodar al salm que en aquell moment l'Església posa als nostres llavis: potser l'Església em vol content i jo ploro; potser passo un disgust i l'Església em fa entonar cants de joia. Alguns pensen que aleshores la nostra pregària és insincera. Si fos això, la pregària en comú no fóra mai possible. O bé hauríem de celebrar funcions per separat a tal hora per als contents i a tal hora per als tristos, com fem amb la llengua a les regions bi-lingües. Però aquí hi ha el camp d'ascési que deia. A l'Església mai no li faltaran motius de joia i alhora motius de tristesa. Per tant si avui l'Església entona un cant de goig, pensa en els motius de la seva joia i fes-los teus, oblidant si calia la teva pena,

i si l'Església et fa cantar una lamentació, despulla't de la teva joia i comparteix la seva aficció tot pensant en els fets que l'entristeixen. Aquest sortir de tu mateix serà un venciment de l'egoisme, plenament compatible amb la sinceritat de la teva pregària: sant Pau no era pas un comediant quan deia que plorava amb els afligits i estava content amb els alegres. En aquesta línia, el cicle de l'any litúrgic ens demana a cada temps fort la vibració d'uns sentiments religiosos adequats, dels quals els salms escollits per l'Església seran òptim vehicle. Pel que fa als sentiments personals, la varietat d'expressions dels salms és tal que, tot salmejant amb l'Església, no deixaràs pas de trobar una vegada i una altra passatges que et colpiran més fortament que si t'haguessis volgut triar un salm a la mesura del teu cas.

h. Vuitè: prendre per model la Mare de Déu.

Una de les objeccions més repetides contra la pregària dels salms és que són fórmules imposades des de fora. Nosaltres –diuen– no hauríem de pensar allò que cantem, sinó cantar allò que pensem, o que tenim al cor. Es diu també que l'experiència cristiana no pot encabir-se en els motlles de les pregàries jueves. Doncs bé: si algú, després de Crist, ha tingut una experiència humana i religiosa única i personalíssima és Maria. I ella, en la plenitud de la seva experiència, no té la pretensió d'inventar res d'original, literàriament: el seu càntic d'acció de gràcies recull i amalgama una sèrie de passatges de càntics, profecies i salms de l'Antic Testament. Dóna glòria a Déu perquè les antigues promeses es compleixen, i es compleixen a través d'ella. També nosaltres, per molt original que sigui la nostra experiència humana, i per molt rica que esdevingui la nostra vivència del misteri cristià, trobarem en els cants inspirats, i d'una manera especial en els salms, la llum que ens farà prendre consciència més clara de la nostra vocació humana i cristiana, les paraules justes per a proclamar-la i -essent Paraula de Déu, que sempre és eficaç- la força per a ser-hi fidels i realitzar-la plenament.

SALM 146 (145) : Lloa el Senyor, ànima meva

Introducció Salm Felços els oprimits, els qui tenen fam, els presos, els cecs, els vençuts, els justos, els forasters, les viudes i els orfes, perquè el Senyor els salva dels seus mals. Jesús ho podia dir perquè portava el Regne i la salvació de tot mal. Tu i jo, si felicitem un pobre i no fem res per ell, som uns cínicos. (Hilari Ragner)

Al·leluia!
Lloa el Senyor, ànima meva.
Lloaré el Senyor tota la vida,
cantaré al meu Déu mentre sigui al món.

No confieu en els poderosos,
homes incapaços de salvar.
Quan expiren, tornen a la terra
i aquell dia es desfan els seus plans.

Feliç el qui troba ajuda en el Déu de Jacob
i espera en el Senyor, el seu Déu,
que ha fet el cel, la terra i el mar,
i tot el que s'hi mou.
Ell es manté fidel per sempre,
fa justícia als oprimits,
dóna pa als qui tenen fam.

El Senyor allibera els presos,
el Senyor dóna vista als cecs,
el Senyor redreça els qui ensopeguen,
el Senyor estima els justos,
el Senyor guarda els forasters,
manté les viudes i els orfes,
però capgira els camins dels injustos.

El Senyor regna per sempre;
és el teu Déu, Sió, per tots els segles.
Al·leluia!

